

CSILLAGOK HATÁRÁN

Szökési sebesség

KRÁNICZ BENCE

KÉPES-E MÉG ELRUGASZKODNI AZ EMBERISÉG? CLAIRE DENIS ELSŐ ANGOL NYELVŰ FILMJE AZ UTÓBBI ÉVEK EGYIK LEGJOBB SCI-FIJE.

A 73 éves Claire Denis-t kora és jelentős életműve alapján akár a francia film nagyasszonyának is hívhatnánk, ha ez a kifejezés nem volna eleve modoros, Denis-től pedig nem állna annyira távol az a patetikus, megmerevedett póz, amit egy ilyen címke sugall. A rendezőt ugyanis mi sem jellemzi jobban, mint folyamatos kísérletezőkedve. Nemrég leforgatta pályája legközérthetőbb filmjét, a kortárs trendeknek megfelelő, negyven pluszos romantikus vígjátékok és a Rohmer-féle társalgási drámák ötvözeteként felfogható *Jöjj el, napfény!*-t, új filmje pedig látszólag még határozottabban keresi a kapcsolatot a nagyközönséggel: a *Csillagok határán* Denis első angol nyelvű rendezése. A hatalmas rajongótábor maga mögött tudható sztár, Robert Pattinson főszereplésével készült sci-fi potenciálisan több nézőt vonzhat a moziba, mint Denis bármelyik korábbi munkája, a konformitás azonban csak látszólagos.

„A fekete lyuk torkába”
(Robert Pattinson)

A *Csillagok határán* Denis első sci-fije. A rendező 2014-es kísérleti rövidfilmjét gondolta tovább, amelyben a fekete lyuk látványának, érzéki megtapasztalásának lehetséges értelmezését adta. A *Contact*ben Denis szorososan együttműködött Ólafur Eliasson látványtervezővel és Stuart Staples zeneszerzővel, akikkel a friss nagyjátékfilmet is együtt készítette. A fekete lyukkal való találkozás ezúttal a történet egyik tétje. Űrutazó hőseink küldetése, hogy információkat szerezzenek a negatív égitestről, miközben a velük utazó orvos folyamatosan reprodukciós kísérleteket végez rajtuk: foganhat-e gyerek az űrben, a különféle káros sugárzásoknak kitett asztronautáktól? A kettős küldetés mibenléte, valamint az a tény, hogy a legénység tagjai egytől egyik fegyencek, csak fokozatosan derül ki. Denis jelentős mértékű, ugyanakkor jelöletlenül hagyott időugrásokkal, töredezett narratívával és az információk visszatartásával dolgozik, ahogy tette azt a témája és hatásmechanizmusa szempontjából is a *Csillagok határán*nal leginkább rokon filmjében, a *Kínzó mindennapokban*.

Miként rendhagyó vámpírhorrorjában, úgy Denis a *Csillagok...*-ban is azt az idegölő folyamatot követi nyomon, ahogy hősein eluralkodik a borzalom. Űrutazásuk ugyanis, úgy tűnik, elkerülhetetlenül a halálukhoz vezet, és ahogy egymás után, kínok kínjai között pusztulnak el a legénység tagjai, az elkerülhetetlenül felidézi az űrhorror klasszikusait, elsősorban az

első *Alient*. De a rendező kapcsolódik a kortárs szerzői sci-fi éldarabjaihoz is, főként Alex Garland két filmjéhez: az atomizálódó közösség története lassan metaforikus érvényűvé formálódik, mint az *Ex Machinában* és az *Expedícióban*, az egyre fogyatkozó túlélőkre pedig mázsás egzisztenciális súly nehezedik. Denis és állandó író-társa, Jean-Pol Fargeau azt sugalmazza, hogy nem pusztán bűnös emberek, maga a bűnös emberiség utazik az űrhajón, a valódi tét pedig az emberi faj újrakezdése. A rendező gondosan szövi egybe az ösztönvilághoz, a természethez visszatalálás motívumait, ám amíg az orvosnő keserves próbálkozásai és mesterséges segédeszközei a szexualitás romboló erejét, az érzékenység pervertálódását mutatják – ugyan csak emlékeztetve a *Kínzó mindennapokra*, sőt a leghíresebb Denis-film, a *Szép munka* veszélyes erotikájára –, addig az utolsó túlélő képes harmonikus kapcsolatot teremteni az űrhajón születő gyerekekkel, akiért és aki által a főhősünk életben marad.

Ha a *Csillagok határán* számos megoldatlan rejtélyéből valamelyik némi hiányérzetet hagy, az éppen Pattinson karakteréhez kötődik. Nem kapunk rá választ, hogy a megbomló elméjű és lebomló testű űrhajósok közül miért pont ő bírja el a roppant terheket, mi teszi alkalmassá az „utolsó apa” szinte biblikussá növelt szerepére. Ám végeredményben ez vajmi keveset számít. Ökonómikus szerkezete dacára bámulatosan gazdag, sokrétűen elemezhető filmjének zárlatában Claire Denis ugyanoda jut, ahová az előzményként szolgáló rövidfilmben: a fekete lyuk torkába. A talányos befejezés talán afelé tapogatózik, hogy a közösséghez, a szeretethez, a humánumhoz visszatalálás egyetlen esélye az ismert emberi létünkötől való elrugaszkodás lehet. Hol van az a szökési sebesség, amely új pályára állíthatja a végzetébe rohanó emberiséget?

CSILLAGOK HATÁRÁN (High Life) – angol-német-francia, 2019. Rendezte és írta: **Claire Denis**. Kép: **Yorick Le Saux**. Zene: **Stuart Staples, Tindersticks**. Szereplők: **Robert Pattinson** (Monte), **Juliette Binoche** (Dr. Dibs), **Mia Goth** (Boyse), **Andre Benjamin** (Tcherniy), **Lars Eidinger** (Chandra). Gyártó: **Alcatraz / Madants / BFI / ZDF / The Apocalypse**. Forgalmazó: **ADS Service**. *Feliratos*. 113 perc.

